

Usnesení poradního orgánu veřejného ochránce práv pro oblast ochrany práv osob se zdravotním postižením¹

k právu na práci, zaměstnání, habilitaci a rehabilitaci lidí s postižením

ze dne 17. prosince 2025 (přijaté po projednání na 21. zasedání hlasováním mimo zasedání):

Poradní orgán

zdůrazňuje zásadní význam práce a zaměstnání pro člověka s postižením jako předpokladu důstojného a samostatného života, rozvoje jeho potenciálu na rovnoprávném základě s ostatními a možnosti přispívat k rozvoji své komunity, společnosti a demokracie, jak je zaručuje Úmluva o právech osob se zdravotním postižením („Úmluva“), zejména její články 26 a 27,

připomíná, že podle článku 26 Úmluvy mají státy povinnost zajistit osobám se zdravotním postižením dostupné, ucelené a koordinované programy habilitace a rehabilitace a podle článku 27 Úmluvy zajistit právo osob se zdravotním postižením na práci a na možnost žít se prací svobodně zvolenou nebo přijatou na otevřeném, začleňujícím a přístupném trhu práce,

oceňuje dosavadní kroky veřejného ochránce práv („ochránce“) a jeho zástupce v oblasti rehabilitace a zaměstnávání osob se zdravotním postižením, včetně předložení uceleného souboru návrhů cílů a opatření pro kapitoly „Rehabilitace“ a „Zaměstnávání osob se zdravotním postižením“ v návrhu Národního plánu podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2026–2030 („Národní plán“) z dubna tohoto roku, v rámci jeho role národního monitorovacího mechanismu podle Úmluvy,

bere na vědomí návrh kapitol „Rehabilitace“ a „Zaměstnávání osob se zdravotním postižením“, který Úřad vlády České republiky rozesílal do meziresortního připomínekového řízení s termínem pro zaslání připomínek do 19. prosince 2025, a uvědomuje si, že se jedná o materiál, jehož podoba není v době přijetí tohoto usnesení finální a může doznat změn,

vítá, že se vláda v návrhu Národního plánu hlásí k cíli vytvořit ucelený a koordinovaný systém rehabilitace a k podpoře zaměstnávání lidí s postižením na otevřeném trhu práce i ve státní správě a obsahuje legislativní i nelegislativní opatření směřující k posílení rehabilitační a zaměstnanecí podpory,

současně vyjadřuje hluboké znepokojení nad dlouhodobými přetrvávajícími překážkami, kterým lidé s postižením čelí při přístupu k habilitaci a rehabilitaci a k práci na rovnoprávném základě s ostatními, zejména nad

¹ Podle čl. II odstavce 2 Statutu poradního orgánu.

- omezenou dostupností habilitace a pracovní rehabilitace pro lidi s postižením v produktivním věku, kteří jsou ekonomicky neaktivní, jsou ve třetím stupni invalidity nebo nejsou v evidenci uchazečů o zaměstnání,
- nedostatečnou provázaností habilitace a rehabilitace s politikou zaměstnanosti a nedostatečným využíváním moderních modelů podpory na otevřeném trhu práce,
- přetrvávající vysokou mírou zaměstnávání lidí s postižením na chráněném trhu práce a jeho dlouhodobým růstem, v rozporu s cílem Úmluvy zajistit zaměstnání na otevřeném trhu práce,
- setrvalými ekonomickými a sociálními bariérami, které odrazují lidi s postižením od vstupu na trh práce nebo od udržení zaměstnání,
- nedostatečným rozvojem na straně státu jako příkladu inkluzivního zaměstnavatele, včetně systematického sběru dat, metodického vedení a vzdělávání vedoucích zaměstnanců a zaměstnankyň,

a existencí právních překážek v oblasti zdravotní způsobilosti, které mohou bez dostačného odůvodnění omezovat zaměstnávání Neslyšících nebo lidí s duševním onemocněním v určitých povoláních,

v návaznosti na to **vyzývá** ochránce, aby

usiloval o to, aby Národní plán obsahoval měřitelné cíle vyjádřené v podílech lidí s postižením, kterým stát vytvoří příznivé pracovní podmínky na otevřeném trhu práce,

prosazoval nadále přijetí uceleného právního rámce koordinované rehabilitace, který vymezí cíle, zásady, základní nástroje, odpovědnosti jednotlivých resortů a pravidla financování a umožní provázat léčebně rehabilitační péči, habilitaci a sociální rehabilitaci, pracovní rehabilitaci a podporu ve vzdělávání,

prosazoval posílení dostupnosti habilitace a rehabilitace pro lidi s postižením v produktivním věku, kteří jsou ekonomicky neaktivní, ve třetím stupni invalidity nebo mimo evidenci uchazečů o zaměstnání, zejména tím, že povede stát k tomu, aby

- systematicky mapoval bariéry, které těmto lidem brání habilitaci a rehabilitaci využívat,
- nastavil konkrétní cíle a ukazatele pro každoroční zvyšování počtu osob z této skupiny, které habilitaci a rehabilitaci skutečně využijí,

podporoval novelizaci právní úpravy sociální rehabilitace a co nejdřívější aktualizaci metodických materiálů tak, aby výslově zahrnovala podporu při hledání a udržení zaměstnání a aby byly v české praxi rozvíjeny a podporovány moderní modely podpory na otevřeném trhu práce,

prosazoval legislativní i nelegislativní opatření, která zvýší podíl lidí s postižením zaměstnaných na otevřeném trhu práce a motivují zaměstnavatele k přímému zaměstnávání lidí s postižením, včetně:

- úprav v oblasti sociálního zabezpečení, které odstraní odrazující účinky spojené se ztrátou nebo snížením invalidního důchodu či nedostatečnou sociální ochranou v případě nemoci,
- opatření zvyšujících ekonomickou motivaci zaměstnavatelů a současně podporujících přiměřené úpravy na pracovišti a kvalitní pracovní podmínky,

zasazoval se o systematickou transformaci chráněného trhu práce směrem k otevřenému trhu práce, zejména

- podporou individuální asistence, profesní přípravy a pracovního poradenství pro osoby s vyšším pracovním potenciálem pracující na chráněném trhu práce,
- upozorňováním na rizika dlouhodobé segregace a na potřebu postupného omezení využívání chráněného trhu práce pouze pro lidi, pro něž je taková forma zaměstnání při respektu k jejich vůli a preferencím skutečně nezbytná,
- apelem na státní orgány směrem k přijetí a vynucování pravidel pro kvalitu podpory, kterou zaměstnavatelé na chráněném trhu práce mají lidem poskytovat,
- sdílením praxe z jiných členských států EU, v nichž se podařilo omezit chráněný trh práce pro lidi s nejvyšší mírou podpory na nezbytné minimum,

prosazoval restrukturalizaci pracovní skupiny na úrovni Ministerstva práce a sociálních věcí tak, aby její zastoupení co nejvíce odráželo pluralitu českého pracovního trhu, a motivoval ji k tomu, aby svou pozornost zaměřila na podporu zaměstnání na otevřeném trhu práce,

podporoval rozvoj role státu jako příkladného inkluzivního zaměstnavatele, zejména ve služebních úřadech, bezpečnostních sborech, úřadech územní samosprávy a soudech, prostřednictvím

- systematického sběru a zveřejňování dat o zaměstnávání lidí s postižením ve veřejném sektoru (zejména formou Otevřených dat),
- pravidelného vyhodnocování těchto dat a jejich začlenění do výročních zpráv (například o stavu zaměstnanosti, státní službě),
- metodických doporučení pro zvyšování přístupnosti a vytváření přiměřených úprav pracovního prostředí, organizace práce a výběrových řízení,
- vzdělávání vedoucích zaměstnanců a zaměstnankyň v oblasti rovného zacházení a zaměstnávání lidí s postižením,

upozorňoval na odpovědnost státu při zajišťování funkčního a meziresortně koordinovaného systému sociálních služeb, který bude podporovat lidi s postižením v přístupu k zaměstnání a v jejich udržení na otevřeném trhu práce, a to jako nedílné součásti naplňování článků 26 a 27 Úmluvy,

prosazoval odstranění nedůvodných diskriminačních bariér v posuzování zdravotní způsobilosti k výkonu práce, zejména

- v oblasti zdravotní způsobilosti k řízení motorových vozidel u Neslyšících,

- v oblasti zdravotní způsobilosti k výkonu zdravotnických a jiných regulovaných povolání u osob s duševním onemocněním,

a při tom **trval na tom**, aby právní úprava vyvažovala legitimní požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví s právem lidí s postižením na rovný přístup k zaměstnání a profesní přípravě, v souladu se zásadou proporcionality,

využíval veškeré své kompetence – včetně pravomoci šetřit individuální podněty, účasti v připomínkových řízeních, vystupování v obou komorách Parlamentu České republiky, účasti v Radě vlády pro osoby se zdravotním postižením a dalších poradních orgánech vlády – k systematické podpoře provádění článků 26 a 27 Úmluvy a k prosazování výše uvedených priorit v Národním plánu i v dalších strategických dokumentech,

a **žádá** ochránce, aby průběžně informoval poradní orgán, jak se toto usnesení prakticky promítá do činnosti ochránce a jeho zástupce a jak byly připomínky k návrhu Národního plánu zohledněny.

Poradní orgán zároveň **vyslovuje závazek**, že bude i nadále prosazovat práva lidí s postižením a aktivně se podílet na monitoringu a osvětě v oblasti habilitace a rehabilitace a práce a zaměstnávání, zejména v návaznosti na články 26 a 27 Úmluvy a související obecné komentáře Výboru OSN pro práva osob se zdravotním postižením.

JUDr. Vít Alexander Schorm v. r., předseda poradního orgánu

Mgr. Jiří Černý v. r., místopředseda poradního orgánu

Mgr. Magdalena Paulusová v. r., tajemnice poradního orgánu